Correctievoorschrift VWO

2008

tijdvak 2

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Inzenden scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
   3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
   3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
   3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
   3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
   3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
   3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
   3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
   3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
   3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal ~~75~~ 66 scorepunten worden behaald.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Politiek en ruimte

Opgave 1 – De Westelijke Sahara, een bijna vergeten conflict

1 maximumscore 2
- het vrijwel ontbreken van grond- en brandstoffen 1
- het geringe aantal inwoners 1

2 maximumscore 1
Frankrijk

3 maximumscore 2
Voorbeelden van juiste politiekgeografische problemen zijn:
– de positie van de Spaanse enclaves in Marokko
– de illegale migratie vanuit Marokko naar Spanje

per juist probleem 1

4 maximumscore 2
Uit de redenering moet blijken dat:
- de ontwikkeling van het regionale bewustzijn in de Westelijke Sahara wordt gehinderd door de geringe bevolkingsdichtheid / door het nomadische bestaan van veel Sahraoui's 1
- in de kampen in Algerije dat bewustzijn juist wordt gecultiveerd door het Polisario / versterkt wordt door de ellendige situatie waarin deze vluchtelingen daar leven 1

5 maximumscore 2
Een voorbeeld van een juiste redenering is:
- de Verenigde Naties hebben erop aangedrongen dat de oorspronkelijke bevolking van de Westelijke Sahara het recht heeft om (via een referendum) haar eigen politieke toekomst te kiezen 1
- en zolang dat niet is gebeurd, hoort de EU / de internationale gemeenschap geen verdragen te sluiten met Marokko over economische activiteiten in dit gebied 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 2 – Vrijhandel voor ex-kolonies in het ACP-gebied?

6 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:
- De EU-landen zijn veel rijker dan de ACP-landen.
- De EU is een veel sterker handelsblok dan de ACP-landen.
- De EU-landen zijn veel minder afhankelijk van één enkel exportproduct dan de ACP-landen.

per juiste oorzaak 1

7 **maximumscore 1**
Een voorbeeld van een juiste ruimtelijke voorwaarde is:
De infrastructuur van die landen moet op elkaar aangesloten worden.

8 **maximumscore 1**
Een voorbeeld van een juiste politieke voorwaarde is:
Er moet een einde komen aan burgeroorlogen / geweld.

9 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- de bevolkingsgroei in de ACP-landen groot is (oorzaak) 1
- waardoor de behoefte aan voedsel in deze landen flink zal toenemen (gevolg) 1

10 **maximumscore 2**
- Argument gebaseerd op een **gebiedskenmerk**: India heeft veel meer inwoners dan de gezamenlijke ACP-landen (en dus een grotere binnenlandse afzetmarkt) 1
- Argument gebaseerd op een **bevolkingskenmerk**: het BNP per hoofd groeit in India sterker dan in de ACP-landen / deel van de bevolking van India is hoog geschoold 1

Opgave 3 – Het gemeenschappelijke landbouwbeleid

11 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste nadelige effecten zijn:
- Vanuit de natuurdimensie: de meer ‘industriële’ bedrijfsvoering (die een gevolg was van het GLB) heeft schade toegebracht aan het landschap / schaalvergroting (als gevolg van het GLB) heeft gezorgd voor mestoverschotten.
- Vanuit de politieke dimensie: het GLB heeft geleid tot handelsconflicten met de VS en / of de WTO of voorbeelden daarvan.

Alleen per combinatie van juiste dimensie en juist nadelig effect 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

12 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- de subsidies op producten hebben geleid tot grote overschotten (die door de Europese Unie werden opgekocht) 1
- beheren / wegwerken van overschotten kost meer geld dan het subsidiëren van de landbouwbedrijven 1

13 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- landbouwbedrijven uit andere landen op de EU-markt gemakkelijker kunnen concurreren met de landbouwbedrijven uit de Europese Unie (oorzaak) 1
- waardoor het marktaandeel van de Europese landbouwbedrijven kleiner kan worden (gevolg) 1

14 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een passende redenering is
- Nederlandse melkveehouders produceren tegen een lagere kostprijs dan hun collega's in de EU / werken efficiënter 1
- zodat na afschaffing van het melkquotum zij hun marktaandeel kunnen vergroten ten koste van die collega's in andere landen met een hogere kostprijs / wat leidt tot grotere opbrengsten 1

Vervoer en ruimtelijke inrichting

Opgave 4 – Breda als 'Poort van Brabant'

15 **maximumscore 1**
Voorbeelden van een juist economisch bezwaar zijn:
- Er zullen huurverhogingen worden doorgevoerd.
- De onroerende zaakbelasting zal omhoog gaan.
- Parkeren wordt duurder.

16 **maximumscore 1**
Voorbeelden van een juist ruimtelijk bezwaar zijn:
- Er zal meer ruimte gereserveerd worden voor andere doeleinden dan wonen.
- De vertrouwde woonomgeving krijgt een totaal ander uiterlijk.
- Het wordt drukker (in de omgeving van de bewoners).
- Minder parkeergelegenheid ('voor de deur').

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

17 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- door toenemende internationalisering / door de aansluiting op de HSL (oorzaak) 1
- de relatieve ligging van Breda ten opzichte van de grote steden in België en Nederland is verbeterd (gevolg) 1

18 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat:
- een HSL bedoeld is voor personenvervoer 1
- een EDC (zoals van Samsung) is een schakel in het goederenvervoer 1

19 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
- Door de Nieuwe Sleutelprojecten krijgen deze met de HSL verbonden steden (zoals Breda) een meer hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving met internationale allure / uitstraling (situatiebeschrijving) 1
- Hoe meer internationale allure een stad heeft, hoe meer internationale bedrijven zich in deze stad zullen vestigen (wat van nationaal belang is) / hoe meer spin-off er voor Nederland zal ontstaan / hoe meer nationaal stuwende bedrijven zullen worden aangetrokken (algemene regel) 1

Opgave 5 – Nieuwe infrastructuur in Kenia en zijn buurlanden

20 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste kenmerken zijn:
- De spoorlijn loopt rechtstreeks van de kust naar belangrijke grondstoffenvindplaatsen 1
- Er zijn nauwelijks dwarsverbindingen 1

21 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een verklaring vanuit de natuurlijke dimensie is:
- Tussen Kenia en buurland Tanzania zijn er nauwelijks of geen natuurlijke hindernissen. Tussen de Democratische Republiek Kongo en buurland Tanzania ligt een groot meer / een hoog gebergte (situatiebeschrijving) 1
- Hoe groter de natuurlijke hindernissen tussen landen zijn, des te minder goed de infrastructuur tussen die landen ontwikkeld is (algemene regel) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring vanuit de politieke dimensie is:

- Kenia en Tanzania vielen in de koloniale tijd onder Brits bestuur, de Democratische Republiek Kongo onder dat van België (situatiebeschrijving) 1
- Als gebieden door dezelfde koloniale mogendheid bestuurd worden, is de kans groter dat de infrastructuur / het spoornetwerk onderling verbonden is (algemene regel) 1

23 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist economisch argument vóór de stelling is:
Het verbeteren van de infrastructuur van de Northern Corridor zal leiden tot een nog sterkere concentratie van economische activiteiten in dat gebied, wat ten koste kan gaan van economisch zwakkere gebieden / de periferie.

24 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist demografisch argument vóór de stelling is:
Het hele gebied rond de Northern Corridor krijgt door deze verbeteringen een extra aanzuigende werking op migranten, waardoor vaak jonge mensen naar dit gebied zullen migreren vanuit de perifere gebieden / er selectieve migratie zal plaatsvinden vanuit de periferie.

25 maximumscore 1

De spoorlijn van Kenia naar Sudan moet worden aangelegd in een gebied met gewapende conflicten / recente geweldsuitbarstingen.

Opgave 6 – ‘Snelwegen op zee’ en binnenvaart in Europa

26 maximumscore 2

- Europa beschikt over een sterk gelede kust / een relatief lange kustlijn 1
- Europa telt vele bevaarbare rivieren 1

27 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist argument is:
Vervoer via zee- en binnenvaartschepen is duurzamer / minder milieuvervuilend dan het vervoer via andere vervoersmodaliteiten.

28 maximumscore 1

decompartimentering

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

29 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste redenering is:
- De haven van Rotterdam is een belangrijke schakel in het vervoer op mondiale schaal 1
- Door voor vervoer binnen Europa meer gebruik te maken van zeeschepen tast je die positie van Rotterdam niet aan 1

30 **maximumscore 2**
- Rotterdam en Amsterdam 1
- kaartblad 82 (53e druk: 92) 1

Opmerking
Alleen indien beide havensteden genoemd zijn 1 punt toekennen.

Actieve aarde

Opgave 7 – Opheffing van gesteenten en ertsen in het Scandinavisch Hoogland

31 **maximumscore 3**
De juiste combinaties zijn:
- 1 – B 1
- 2 – A 1
- 3 – C 1

32 **maximumscore 2**
De juiste gebergten zijn:
- in Europa:
  de Schotse Hooglanden 1
- in Noord-Amerika:
  de Appalachen / gebergte aan de oostkust van Groenland 1

33 **maximumscore 2**
Uit de verklaring moet blijken dat
- de opheffing plaatsvindt door het afsmelten van een ijskap die Scandinavië heeft bedekt (situatiebeschrijving) 1
- hoe minder ijsbedekking, hoe minder druk op de aardkorst, des te meer opheffing er plaatsvindt om het isostatisch evenwicht te herstellen (algemene regel) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

34 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- als gesteente langdurig blootstaat aan erosie (oorzaak) 1
- ertsaders (die worden gevormd in diep gelegen afkoelende magmahaarden) dichter aan het aardoppervlak komen te liggen (gevolg) 1

Opgave 8 – Vulkanisme in de oceanen (en de invloed ervan op het klimaat)

35 **maximumscore 1**
de aanwezigheid van een hotspot (of een omschrijving van dit begrip)

36 **maximumscore 1**
door de aanwezigheid van divergerende platen / een midoceanische rug (naast de eventuele aanwezigheid van een hotspot)

37 **maximumscore 1**
India

38 **maximumscore 2**
Uit de verklaring moet blijken dat
- vulkanisme op korte termijn zorgt voor afkoeling 0
- bij vulkanisme veel asdeeltjes in de atmosfeer terechtkomen (situatiebeschrijving) 1
- hoe meer as de atmosfeer bevat, hoe meer zonlicht wordt tegengehouden, (waardoor er minder zonne-energie het aardoppervlak bereikt) (algemene regel) 1

39 **maximumscore 2**
Uit de verklaring moet blijken dat
- vulkanisme op lange termijn zorgt voor opwarming 0
- bij vulkanisme (broeikas)gassen in de atmosfeer terechtkomen (situatiebeschrijving) 1
- hoe meer (broeikas)gassen er vrijkomen, hoe meer de atmosfeer de warmte van de aarde vasthoudt (algemene regel) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 9 – Het broeikaseffect en het temperatuurverloop in de toekomst

40 maximumscore 3

Voorbeelden van een juiste redenering zijn:

- Zee-ijs reflecteert meer zonlicht dan zeewater 1
- Minder zee-ijs betekent minder reflectie en dus meer opname van zonne-energie door de aarde 1
- Doordat het oceaanwater warmer wordt, kan dit minder CO_2 bevatten / doordat het oceaanwater opwarmt, zal meer zee-ijs smelten 1

of

- Door de afname van de oppervlakte zee-ijs kan de matigende invloed van de zee verder noordwaarts doordringen 1
- waardoor de poolstreek opwarmt 1
- Doordat het oceaanwater warmer wordt, kan dit minder CO_2 bevatten / doordat het oceaanwater opwarmt, zal meer zee-ijs smelten 1

41 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- als gevolg van het ontdooien van de permafrost er methaangas in de atmosfeer terechtkomt (oorzaak) 1
- methaangas een broeikasgas is / de warmte die de aarde uitstraalt wordt vastgehouden / door oxydatie van het veen er zich CO_2 vormt (gevolg) 1

42 maximumscore 1

De twee effecten treden niet gelijktijdig op.

43 maximumscore 2

Uit de argumentatie moet blijken dat

- het moet gaan om een effectgerichte aanpak (of een omschrijving daarvan), omdat 1
- (ondanks het terugdringen van broeikasgassen) er nog lange tijd sprake zal zijn van aanpassing van temperatuur, oceanen en ijskappen (zodat de gevolgen van het versterkte broeikaseffect nog een hele tijd blijven bestaan) 1

44 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist type opslagplaats zijn:

- lege aardgasvelden
- lege / halflege olievelden

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 20 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 1	vrij naar: Elsevier Atlas, geschiedenis, grenzen, conflicten, ideologieën, projecties en vooruitzichten in 168 kaarten, Amsterdam, 2005
bron 2	vrij naar: Elsevier Atlas, geschiedenis, grenzen, conflicten, ideologieën, projecties en vooruitzichten in 168 kaarten, Amsterdam, 2005
bron 3	vrij naar: NRC Handelsblad, 26 oktober 2006
bron 4	bron: www.vwo-campus.net
bron 5	bron: Trouw, 22 september 2006
bron 6	vrij naar: RO, december 2006 en www.vrom.nl
bron 7	vrij naar: www.evd.nl en Buitenlandse Markten 2006, nummer 158413
bron 8	vrij naar: De Grote Bosatlas
bron 9	vrij naar: Witboek, Het Europese vervoersbeleid tot het jaar 2010: tijd om te kiezen, http://europa.eu.int
bron 10	vrij naar: http://earth.usc.edu
bron 11	bron: Simon & Schuster's Guide to rocks and minerals, New York, 1977
bron 12	vrij naar: www.mantleplumes.org
bron 13	vrij naar: http://geologyindy.byu.edu
bron 14	vrij naar: http://maps.grida.no
bron 15	vrij naar: www.ipcc.com

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.